

بسمه تعالی

جدیدترین گزارش بانک جهانی در خصوص وضعیت اقتصادی تونس

ژانویه ۲۰۲۲ (بهمن ۱۴۰۰)

بانک جهانی در آخرین ارزیابی خود در خصوص وضعیت اقتصادی و اجتماعی تونس که هفته گذشته طی گزارشی با عنوان "اصلاحات اقتصادی برای خروج از بحران" منتشر کرد، با اشاره به برخی شاخص های مالی و اقتصادی، از دولت تونس خواسته است تا برای جلوگیری از تبدیل شدن شرایط وخیم اقتصادی به یک بحران اجتماعی، برای انجام اصلاحات لازم به صورت خیلی فوری اقدام کند.

بانک جهانی در این ارزیابی خود، اعلام کرده که رسیدن به سطح تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۲۰۱۹، در تونس، تنها در سال ۲۰۲۴ قابلیت تحقق دارد.

این ارزیابی بر پایه این پیش فرض تهیه شده که پس از کنترل همه گیری بیماری کرونا، اقتصاد این کشور به (متوسط) پتانسیل و ظرفیت پیش از شروع بحران بیماری باز گردد. از این رو با توجه به عدم امکان تامین مالی خارجی در بازارهای بین المللی و کاهش احتمالی ذخایر، (به دلیل کسری حساب جاری و پرداخت بدهی خارجی)، بانک جهانی در گزارش خود هشدار داده که دولت و همه ذینفعان - باید برای جلوگیری از گسترش بحران اقتصادی و تبدیل آن به یک بحران اجتماعی، فوراً اقدام کنند. به عبارت دیگر به میزان عدم تعادل اقتصادی، اقدامات فوری اصلاحی ضروری به نظر می رسد.

در این گزارش از دولت تونس خواسته شده تا برای حفظ و جلب اعتماد سرمایه گذاران و تضمین ثبات اقتصاد کلان، با شدت و بدون تأخیر، اصلاحات ساختاری را اجرا کند.

ضرورت کنترل و مهار بیماری کرونا و تسلط بر بحران بیماری نکته دیگری است که بانک جهانی در گزارش خود به آن اشاره کرده و از دولت تونس می خواهد تا به موازات تلاش برای موفقیت در تأمین مالی کسری بودجه، بازپرداخت بدهی و حفظ ثبات اقتصاد کلان کشور، نسبت به کنترل همه گیری بیماری به ویژه از طریق ادامه اجرای واکسیناسیون عمومی نیز اقدامات لازم را اجرا کند. برای این منظور، ایجاد فضای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی برای بسیج منابع و احیای اعتماد سرمایه گذاران داخلی و خارجی ضروری است.

به دیگر سخن، ارزیابی بانک جهانی بر این نکته تمرکز دارد که مذاکرات برای یک برنامه (همکاری) با صندوق بین المللی پول، حمایت نهادهای بین المللی و منطقه ای و همچنین همکاری دوجانبه ضروری است.

لزوم توجه به رفع تنگناهای اصلی در تخصیص بهینه منابع، از جمله محدودیت در دسترسی به بازار و موانع رقابت، نکات دیگری است که بانک جهانی در گزارش خود، آن را مورد تأکید قرار داده است.

در مورد کسری بودجه، بانک جهانی انتظار دارد کاهش تدریجی تولید ناخالص داخلی در میان مدت، در سال های ۲۰۲۱ - ۲۰۲۳ ادامه یابد و با پشتوانه پوشش قوی واکسیناسیون عمومی، و نیز مشروط بر اینکه تعادل نسبتاً مثبت هزینه ها و درآمدها حفظ شود؛ به ۵ تا ۷ درصد برسد. این امر مستلزم ثابت نگه داشتن درآمدهای مالیاتی (به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی)، کنترل افزایش میزان حقوق و دستمزد و کاهش یارانه ها برای جبران افزایش هزینه در حوزه بدهی هاست.

از سوی دیگر، انتظار می رود کسری جاری به کمک بهبود تجارت و با فرض حفظ و ثبات در قیمت نفت در سطح فعلی خود، اندکی افزایش یابد و بین ۷ تا ۷.۵ درصد تولید ناخالص داخلی در سال های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ در نوسان باشد.

بانک جهانی همچنین با توجه به تأثیر نسبتاً سنگین بیماری همه گیر کرونا بر ظرفیت های تجاری، به ویژه کندی در روند بهبود صادرات (و خاصه در حوزه گردشگری)، برآورد کرده است که ریسک پذیری در این حوزه همچنان بالا است.

بانک جهانی در ارزیابی خود همچنین خاطرنشان ساخته که افزایش استفاده از درآمدهای بدهی خطرانی را برای ثبات مالی و پولی ایجاد می کند. این ریسک ها با جذب نقدینگی از سیستم بانکی توسط بانک مرکزی و بالا بودن سطح وام های غیرجاری (۱۳.۶ درصد در سال ۲۰۲۰) تشدید می شود.

بر اساس ارزیابی منتشره در گزارش بانک جهانی، رشد اقتصادی تونس در سال های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ در سطح ۳.۵ (سه و نیم) درصد خواهد بود.

ملاحظه:

۱. گزارش بانک جهانی در حالی منتشر شده که مذاکرات دولت تونس با صندوق بین المللی پول پس از وقفه ای چند ماهه به خاطر بروز اختلافات، مجددا طی هفته های اخیر با فرمان قیس سعید رئیس جمهور در دستور کار قرار گرفته است.
 ۲. شیوع ویروس جهش یافته اومیکرون، یک بار دیگر شرایط سخت برقراری اعمال محدودیت های اجتماعی را بر اقتصاد و جامعه تونس تحمیل کرد. گسترش شیوع ابتلا به اومیکرون نگران کننده است، حتی اگر قرار باشد اقتصاد تونس به زندگی با این بیماری همه گیر عادت کند. میزان آسیب اقتصادی ناشی از این نوع تغییر نامشخص است، اما با توجه به اینکه محدودیت ها و مسری بودن اومیکرون کسب و کارها را مختل می کند، نرخ رشد اقتصادی قطعا آسیب خواهد دید. در نتیجه شیوع و اوج گیری مجدد بیماری کوید در تونس تهدیدی واقعی برای اقتصاد تونس محسوب می شود. قبل از شیوع اومیکرون، نرخ تورم در تونس در ماه دسامبر گذشته به اوج خود رسید و به ۶.۶ درصد رسید و اکنون در سال جدید، سرعت و شدت آن هنوز هم می تواند افزایش یابد.
 ۳. به باور کارشناسان و تحلیلگران، خانوارهای تونسی شاهد کاهش قدرت خرید خود هستند که ناشی از موج شدید بیماری و افزایش قیمت هاست و عملا، پس انداز و اشتغال و نهایتا، قدرت خرید مردم را از بین برده است و در نتیجه شکاف و نابرابری های اجتماعی را به طور چشمگیری افزایش داده است.
- در این میان، برخی تحلیل گران، به نقش بانک مرکزی پرداخته و با توجه به اینکه از سال ۲۰۱۶، تاریخ تصویب قانون استقلال بانک مرکزی تونس، یکی از مأموریت های اصلی این بانک مبارزه با تورم ذکر شده است، اما در عمل نتوانسته مشکلاتی را که از آن زمان روز به روز بدتر شده است را برطرف کند؛ از جمله: رکود حاکم بر نقدینگی در بخش بانکی، کمبود سرمایه بانک ها، انباشت بدهی های معوق و افزایش نرخ بهره؛ به عنوان عامل اصلی شیب صعودی منحنی تورم، این وضعیت نشان دهنده شکنندگی نظام پولی و بانکی است که اصلاح آن به کندی پیش می رود.